

**Професійно-орієнтована складова навчальних матеріалів
інтенсивного курсу мовної підготовки іноземних громадян**

Богиня Л.В.

*керівник навчально-наукового центру з підготовки іноземних громадян
Української медичної стоматологічної академії
м. Полтава, Україна*

Сучасний етап реформування національної галузі освіти пов'язаний із входженням України до європейського освітнього простору, розширенням можливостей для мобільності студентів. Збільшення кількості іноземних громадян, що вступають до українських закладів вищої освіти, змушує коригувати навчальні плани та програми, вимагає пошуку нових підходів до навчання, педагогічних технологій, що забезпечували б продуктивну взаємодію викладачів і студентів у процесі фахової підготовки.

Одним із найважливіших чинників, що впливають на якість навчання іноземних студентів, є достатній рівень володіння мовою навчання та мовою спілкування. Згідно з ст. 48 закону України «Про вищу освіту» в останній чинній редакції від 13 березня 2016 року «1. Мовою викладання у вищих навчальних закладах є державна мова. 2. ... Для викладання навчальних дисциплін іноземною мовою вищі навчальні заклади утворюють окремі групи для іноземних громадян, осіб без громадянства, які бажають здобувати вищу освіту за кошти фізичних або юридичних осіб, або розробляють індивідуальні програми. При цьому вищі навчальні заклади забезпечують вивчення такими особами державної мови як окремої навчальної дисципліни. Перелік іноземних мов, якими здійснюється викладання навчальних дисциплін, визначається вищим навчальним закладом.» [1]

Актуальність даної роботи зумовлена тим, що сучасна теорія та практика навчання української мови як іноземної ще не набула належної методичної бази, а українська лінгводидактика, хоча й жваво розвивається в останні роки, все ще перебуває на етапі становлення.

Мета статті – проаналізувати досвід, набутий викладачами Української медичної стоматологічної академії, у сфері забезпечення навчальними матеріалами мовної підготовки іноземних громадян, які планують здобувати медичну освіту англійською мовою.

Методика викладання української мови як іноземної, як і будь-яка галузь науки на етапі становлення, потребує пильної уваги фахівців до розробки навчальних матеріалів, що забезпечували б комунікативні потреби іноземних студентів. Укладена типова програма вивчення нормативної дисципліни «Українська мова як іноземна» для підготовчих факультетів/відділень [5], а практичні потреби викладання мови спонукають науковців до розробки навчальних посібників.

Дослідженню актуальних питань викладання української мови як іноземної присвячені наукові розвідки Д. Мазурик, О. Тростинської, Л. Бей, О. Туркевич, Г. Швець, І. Зозулі, Л. Васецької та ін. Проте методична база з навчання української мови як іноземної (особливо з урахуванням майбутнього фаху студентів) досі перебуває у стані формування.

Зі збільшенням кількості іноземців, що вибирають англійську мову як мову навчання та приїждять в Україну за три-чотири місяці до початку навчального року, виникла потреба укладання навчальних матеріалів інтенсивного курсу мовної підготовки.

На основі програми [5] нами розроблена робоча програма інтенсивного курсу мовної підготовки, що передбачає забезпечення комунікативних і пізнавальних потреб студентів у побутовій і соціокультурній сферах. Опанування мови як «мови спілкування» за цією програмою закладає підвалини для вивчення нормативної дисципліни «Українська мова як іноземна» на першому курсі.

З метою підвищення мотивації до вивчення української мови, укладаючи навчальні матеріали, ми враховуємо потреби студентів у вивченні фахової мови медика. До кожного заняття підібрані лексичні одиниці, які тим чи іншим чином пов'язані з майбутньою професією. Так, вивчаючи граматичну тему «Рід

іменників», студенти знайомляться з частинами тіла людини (ніс, голова, рука, нога, око, плече, обличчя тощо), а опановуючи прикметники повторюють цю лексику, утворюючи словосполучення (ліва рука, праве око й ін.). Тематичний блок «Життя сучасної людини» передбачає вивчення етикетних форм, анкетних даних і дає можливість викладачеві застосовувати елементи інтерактивного навчання, коли студенти працюють у парах «лікар – пацієнт» і заповнюють титульну сторінку медичної карти.

Укладаючи навчальний посібник, ми керуємося двома принципами – ономасіологічним та текстоцентричним. Перший опирається на поняття і встановлює, яке позначення, найменування має українська мова для його називання, а другий виділяє текст як найважливішу одиницю навчання. Тому весь лексичний та граматичний матеріал окремої теми організується навколо тексту, бо саме в ньому цей матеріал демонструється найбільш природньо.

Так, граматична тема «Місцевий відмінок на позначення місця дії» та лексична тема «Житло. Види приміщень. Гуртожиток. Квартира» вивчаються на основі тексту «Квартира, де живе мій друг». Окрім тематичної лексики, заданої лексичною темою, студенти знайомляться й з професійно-орієнтованою, бо в описаній квартирі є окрема кімната, що слугує кабінетом для тата, який викладає фармакологію в медичному університеті, й для мами, що працює кардіологом у міській лікарні. У шафі стоять медичні журнали, довідники, анатомічний атлас тощо. Зрозуміло, що це модельовані навчальні тексти, які ми намагаємося укласти максимально наближено до реальних умов функціонування мови. Традиційна система завдань забезпечує формування знань, умінь і навичок спілкування у визначених ситуаціях. Передтекстові завдання мають на меті семантизувати лексику, притекстові – орієнтують студентів на розуміння основного змісту й граматичних форм вивчених лексичних одиниць, післятекстові завдання сприяють формуванню навичок діалогічного й монологічного мовлення.

Тексти «Система освіти в Україні», «УМСА», «Охорона здоров'я в Україні та світі», «ВООЗ», «Відвідування лікаря» тощо розширюють лексичний

запас, спонукають студентів до порівняння освіти й медицини рідної країни з українськими, розвивають пізнавальні здібності майбутніх медиків.

Уважаємо, що такий підхід до відбору й укладання навчальних матеріалів дозволяє реалізувати мету вивчення української мови іноземними громадянами, що вступатимуть до медичних вищих закладів освіти, й забезпечити їхні комунікативні потреби у різних сферах спілкування: навчальній (для отримання фахової підготовки), соціокультурній (для повноцінної адаптації в новій країні), побутовій (для задоволення потреб повсякденного життя).

1. Закон України «Про вищу освіту» // [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Зозуля І. Основні сучасні методи викладання української мови як іноземної (досвід викладачів кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету) / І. Зозуля, О. Присяжна, Л. Солодар // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Львів. 2014. Випуск 9. – С. 22-27.
3. Мазурик Д. Критерії визначення рівня володіння українською мовою як іноземною / Д. Мазурик // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Львів. 2009. Випуск 4. – С. 27-34.
4. Тростинська О.М. Викладання української мови як іноземної: проблеми, пошуки, перспективи / О.М. Тростинська, І.В.Петров // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. Харків. 2011. Випуск 14. – С. 239-248
5. Українська мова як іноземна. Тимчасова програма навчальної дисципліни для іноземних студентів підготовчих факультетів/відділень вищих навчальних закладів МОЗ України/ Уклад.: С. М. Луцак, Г.Я Іванишин та ін. – К.: Вид-во ДВНЗ «ІФНМУ», 2015. – 78 с.